

komsten i en periode vokser med 100 mill. som følge af en autonom investeringsforøgelse, vil modtagerne af denne ekstra indkomst i den følgende periode give (f. eks.) 50 mill. ud til forbrug, og indkomsten vil derfor i periode 2 ligge 50 mill. højere end i udgangssituationen. Det er ikke givet; det afhænger af, om producenterne forudser denne forbrugsforøgelse og udvider deres produktion tilsvarende. Mere rimeligt var det vel at ræsonnere som så: når indkomsten forøges med 100, stiger forbruget med 50 (i samme periode); dette overrasker konsumgodeproducenterne, hvis lagre derfor ved periodens slutning er 50 mindre, end de havde regnet med; for at udligne denne lagernedgang udvider de i næste periode deres produktion tilsvarende o. s. v. Herved ville man få beskrevet den samme udviklingsproces, men på en efter min mening mere naturlig måde. Imidlertid er der desuden grund til at bemærke, at man ikke kan gå ud fra, at producenterne lige netop udvider deres produktion svarende til lagernedgangen; hvis de f. eks. regner med, at det større salg vil vedvare, vil de formentlig udvide produktionen med dobbelt så meget, nemlig 50 til udligning af lagerreduktionen og 50 til imødegåelse af det forventede højere salg, eller evt. endog mere. Her kommer med andre ord en accelerationsvirkning ind, og det ses, at denne i virkeligheden ikke kan adskilles fra multiplikatorvirkningen. En ren multiplikatorvirkning fremkommer kun i meget specielle tilfælde.

Bogens sidste afsnit om virkningerne af *statens økonomiske aktivitet* er en af de klareste fremstillinger, der mig bekendt er skrevet om dette vanskelige emne. Særlig elegant er påvisningen af forskellen i ekspansiv virkning af udgifter til varekøb og udgifter til understøttelser o. l. (s. 190—95). Derimod virker det lidt uheldigt, at likviditetsvirkningerne på dette sted alene knyttes til statens optagelse og tilbagebetaling af lån. Man får let det indtryk, at under- eller overskud på det løbende statsbudget ikke har tilsvarende virkninger, et indtryk, som først — og meget kortfattet — revideres på bogens sidste sider.

Den læser, som har fulgt denne anmeldelse til den bitre ende, vil måske tro, at jeg undervejs har glemt, at jeg begyndte med at udtale mig i meget rosende vendinger om Schneiders bog. Det har jeg ikke. De mange mere eller mindre kritiske bemærkninger er naturligvis udtryk for, at jeg ikke på alle punkter er enig med forfatteren. Men de vedrører i det væsentlige kun detaljer, og en ting vil jeg gerne slutte med at slå fast, nemlig at bogens plan og opbygning forekommer mig at være noget af det bedste — om ikke det bedste — jeg har set. Den er — ifølge sin natur som »Einführung« — ikke udtømmende på alle punkter. Men den giver det bedst mulige udgangspunkt for videre studier af nationaløkonomiske problemer.

Poul Winding.

Donald W. Paden & E. F. Lindquist: Statistics for Economics and Business. McGraw-Hill Book Company, Inc. New York/London 1951. 276 sider. Sh. 32/-.

Bogen er udarbejdet på grundlag af to af professor Lindquist tidligere udgivne lærebøger i statistik og er omskrevet med henblik på anvendelse som grundbog ved undervisningen i statistikkens teori for økonomi- og erhvervsstuderende.

komsten i en periode vokser med 100 mill. som følge af en autonom investeringsforøgelse, vil modtagerne af denne ekstra indkomst i den følgende periode give (f. eks.) 50 mill. ud til forbrug, og indkomsten vil derfor i periode 2 ligge 50 mill. højere end i udgangssituationen. Det er ikke givet; det afhænger af, om producenterne forudser denne forbrugsforøgelse og udvider deres produktion tilsvarende. Mere rimeligt var det vel at ræsonnere som så: når indkomsten forøges med 100, stiger forbruget med 50 (i samme periode); dette overrasker konsumgodeproducenterne, hvis lagre derfor ved periodens slutning er 50 mindre, end de havde regnet med; for at udligne denne lagernedgang udvider de i næste periode deres produktion tilsvarende o. s. v. Herved ville man få beskrevet den samme udviklingsproces, men på en efter min mening mere naturlig måde. Imidlertid er der desuden grund til at bemærke, at man ikke kan gå ud fra, at producenterne lige netop udvider deres produktion svarende til lagernedgangen; hvis de f. eks. regner med, at det større salg vil vedvare, vil de formentlig udvide produktionen med dobbelt så meget, nemlig 50 til udligning af lagerreduktionen og 50 til imødegåelse af det forventede højere salg, eller evt. endog mere. Her kommer med andre ord en accelerationsvirkning ind, og det ses, at denne i virkeligheden ikke kan adskilles fra multiplikatorvirkningen. En ren multiplikatorvirkning fremkommer kun i meget specielle tilfælde.

Bogens sidste afsnit om virkningerne af *statens økonomiske aktivitet* er en af de klareste fremstillinger, der mig bekendt er skrevet om dette vanskelige emne. Særlig elegant er påvisningen af forskellen i ekspansiv virkning af udgifter til varekøb og udgifter til understøttelser o. l. (s. 190—95). Derimod virker det lidt uheldigt, at likviditetsvirkningerne på dette sted alene knyttes til statens optagelse og tilbagebetaling af lån. Man får let det indtryk, at under- eller overskud på det løbende statsbudget ikke har tilsvarende virkninger, et indtryk, som først — og meget kortfattet — revideres på bogens sidste sider.

Den læser, som har fulgt denne anmeldelse til den bitre ende, vil måske tro, at jeg undervejs har glemt, at jeg begyndte med at udtale mig i meget rosende vendinger om Schneiders bog. Det har jeg ikke. De mange mere eller mindre kritiske bemærkninger er naturligvis udtryk for, at jeg ikke på alle punkter er enig med forfatteren. Men de vedrører i det væsentlige kun detaljer, og en ting vil jeg gerne slutte med at slå fast, nemlig at bogens plan og opbygning forekommer mig at være noget af det bedste — om ikke det bedste — jeg har set. Den er — ifølge sin natur som »Einführung« — ikke udtømmende på alle punkter. Men den giver det bedst mulige udgangspunkt for videre studier af nationaløkonomiske problemer.

Poul Winding.

Donald W. Paden & E. F. Lindquist: Statistics for Economics and Business. McGraw-Hill Book Company, Inc. New York/London 1951. 276 sider. Sh. 32/-.

Bogen er udarbejdet på grundlag af to af professor Lindquist tidligere udgivne lærebøger i statistik og er omskrevet med henblik på anvendelse som grundbog ved undervisningen i statistikkens teori for økonomi- og erhvervsstuderende.

Som allerede titlen antyder, har bogen det tilfælles med de fleste lærebøger i statistik ved handelshøjskoler, at den i første række beskæftiger sig med økonomisk statistik i almindelighed og kun i anden række sigter på de teoretiske problemer i forbindelse med egentlig bedriftsstatistik, det vil sige den statistik, der udarbejdes inden for en virksomhed med dens eget behov for øje.

I betragtning af, at i hvert fald de større virksomheder faktisk anvender statistik i et ikke ringe omfang, er det egentlig overraskende, at der kun findes en så sparsom litteratur om bedriftsstatistik. Ganske vist er de metodeproblemer, der opstår ved statistiske undersøgelser inden for en erhvervsvirksomhed, af nogenlunde samme karakter som de, der kendes fra brugen af statistik på andre felter, og manglen på speciallitteratur er derfor næppe heller så afgørende for de fagstatistikere, der beskæftiger sig med bedriftsstatistik. Men nu er det jo netop sådan, at den enkelte virksomheds statistik i det langt overvejende antal tilfælde udarbejdes og anvendes af folk, der kun har et forholdsvis begrænset kendskab til statistik, og for dem ville det utvivlsomt være en stor fordel, hvis der i større omfang fandtes egnet litteratur om emnet.

De områder af statistikkens teori, der er medtaget i Paden & Lindquists bog, er de samme som normalt behandles i lærebøger for erhvervsøkonomistuderende. Med overvejende vægt på behandlingen af tidsrækker gives der tillige en fremstilling af den elementære fordelings teori og teorien om sampling. I det sidstnævnte afsnit gennemgås den nyeste teori om repræsentative tællinger på en udmærket måde. Bogens vanskeligst tilgængelige afsnit er vel nok afsnittet om korrelation, men ellers udmærker fremstillingen sig ved at være let læselig, og den vil sikkert forekomme den interesserede læser ret levende, ikke mindst fordi overgangen fra den simple — næsten indlysende — teori til den lidt mere komplicerede sker gradvis og med stadig anvendelse af konkrete eksempler. Som det oftest er tilfældet i amerikanske lærebøger i statistik, defineres og forklares statistikkens grundbegreber: procenttal, gennemsnitstal, indekstal o. s. v. overordentlig — de fleste danske læsere vil måske sige irriterende — grundigt.

Bogen kan alt i alt anbefales som populær lærebog i økonomisk statistik og vil som sådan også være af interesse for enhver, der interesserer sig for erhvervsstatistik, men den udfylder ikke savnet af en egnet lærebog for den, der specielt er interesseret i den enkelte virksomheds statistik.

Søren Rishøj Pedersen.

Th. Jensen: Jernbanefragtkontrakten efter gældende ret. Udg. af Europæiske Vare- og Rejsegodsforsikrings Aktieselskab, Kbh. 1952. 175 sider.

Europæiske Vare- og Rejsegodsforsikrings Aktieselskab udsendte i 1950 en bog om »Jernbanernes ansvar for godstransport«. Da denne bog blev vel modtaget, har man videreført den ved en fremstilling af de gældende regler om jernbanefragtkontrakten iøvrigt, skrevet af samme forfatter, afdelingschef i Generaldirektoratet for Statsbanerne, cand. jur. Th. Jensen.